

N:o 23/1937.

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 23/1937 i anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting angående vicetalmannen Johannes Erikssons petition om motion till Finlands riksdag om ändrad lagstiftning därhän, att jordens delning i allt för små lotter förebyggas.

I anledning av förenämnda framställning, varöver landstinget inbegär lagutskottets utlåtande, får utskottet värdsammast framhålla följande:

Jorddelningsfrågan är ett spörsmål av största ekonomiska och sociala bärvidd. Då det för lagstiftaren gäller att taga ställning till detta spörsmål, kommer lagstiftaren, såsom fallet ofrånst är vid frågor av större allmän betydelse, i konflikt med olika intressen. Å ena sidan måste hänsyn tagas till den obesuttna befolkningens fullt förståeliga krav att med äganderätt få besitta jord, om icke mera så åtminstone så mycket, som är erforderlig för erhållande av tjänlig bostadstomt. Denna strävan har även underlättats av de senaste 20 årens socialpolitiska jordlego- och kolonisationslagstiftning, vilken i hög grad gynnat den obesuttna befolkningens strävanden på de jordägande samhällsklassernas bekostnad. Å andra sidan måste lagstiftaren taga hänsyn till rent agrarpolitiska intressen och till den fara för den jordbrukande befolkningens utkomstmöjligheter, som ligger i en alltför långt gående delning av jordlägenheterna. I sistnämnda avseende har även staten såsom sådan stora ekonomisk-politiska intressen att skydda och bevaka.

Även i riket har den företeelse, som vicetalmannen Eriksson i sin petition uppmärksammat, ingivit stora betänkligheter och föranlett regeringen att vidtaga åtgärder för begränsning av rätten att dela jordlägenheter. I sådant avseende har en kommitté, som arbetat sedan år 1928 under ordförandeskap av professor Kyösti Haataja, framlagt förslag, dels till lag om begränsning av rätten att dela jordlägenheter, dels till lag om arvegårdar, vilka lagförslag emellertid ännu icke lett till lagstiftningsinitiativ. Men att frågan i riket är synnerligen aktuell och att vidare åtgärder från regeringens sida icke komma att låta vänta på sig alltför länge framgår uppenbart av den uppmärksamhet, som ägnats frågan i av densamma närmast intresserade kretsar. Sålunda ingår i tidningen

Lantmannabladet för den 12 sistlidne november en utförlig redogörelse i frågan av professor Haataja, som även i medlet av månaden i Kansantalou- den yhdistys hållit ett föredrag i ämnet, vilken redogörelse utskottet tager sig friheten att till vissa delar citera, enär professor Haatajas synpunkter i huvudsak sammangå med de synpunkter, som tagit sig uttryck under frågans behandling i lagutskottet. Professor Haataja säger i sin redogörelse bla. följande:

"Att en fortsatt fri styckning av lägenheterna icke mera kan fortgå, utan att en begränsning måste åstadkommas medels lagstiftningsåtgärder, börjar redan vara så självklart inom de medborgarkretsar som tänkt sig in i frågan, att en lösning i denna riktning av allt att döma icke kommer att stöta på svårigheter. Meningsskiljaktigheter råda egentligen endast om hurudana bestämmelser som borde utfärdas för en begränsning av delningsrätten. Man tycker att även denna fråga ganska lätt borde mogna till en lösning som motsvarar det praktiska behovets och rättskänslans fordringar hos vårt folk. Stadgandet om en delningsbegränsning har emellertid en annan sida, som är svårare att lösa och som av allt att döma fordrar en längre tid för utbyte av åsikter förrän den mognar till ett rätt resultat.

Hittills ha mellanhavandena mellan flera delägare till en lägenhet lätt kunnat ordnas sålunda att om lägenheten styckats arvingarna emellan, ifall man ej på annat sätt kommit överens, var och en av dem har i detta fall erhållit en större eller mindre del, med vilken de fått göra vad de funnit som bäst. Under tidigare decennier har man i stora delar av vårt land vid lägenhetsarv även följt det sättet att en av arvingarna, vanligen den äldsta sonen, mot en skälig ersättning löst ut sina medarvingar från lägenheten. Då en dylik inlösning av lägenheten i trakten betraktades som en allmän sed, har man regelbundet kommit överens om ett sådant förfarande. Den uppfattningen har nämligen varit rådande att det är en heder sak att behålla lägenheten odelad inom släkten, och utgående från detta har denna lösning av frågan varit den naturliga. Endast om man baserar sig på denna uppfattning kan man förklara att så många lägenheter under århundraden fortgående kunnat hållas inom samma släkt, vilket man genom de under senaste tid utförda undersökningarna kommit att fästa sig vid mer än tidigare. Att lägenheterna i långa tider kunnat bibehållas inom samma släkt är utan tvivel ett av de vackraste dragen i vår jordpolitiks hävder. Ett speciellt erkännande måste givas åt det arbete som utförts för klargörandet av släktgårdarnas historia och jämväl åt våra lantbruksorganisationer, vilka medels diplom börjat hedra det vackra livsarbete, som dessa släkter utfört.

Allt efter det lägenheterna blivit mindre ha även möjligheterna att hålla dem inom släkten förminskats. Bland de mindre bemedlade finns det ej möjligheter till att frågan ordnas så liberalt som det fordras då en av arvingarna ensam skall övertaga gården. Då kampen om tillvaron är hård måste var och en hålla fast vid den arvsrätt lagen tillförsäkras honom. Resultatet är att varje arvinge fordrar sin del oavkortad i reda pengar då gården ärves. Kan han ej få detta återstår endast att hålla gården gemensamt eller att dela den. En utlösning av gården till gällande pris förorsakar åter en av arvingarna oöverbärliga svårigheter. Antingen måste han låna pengar utifrån eller också blir han i skuld åt sina medarvingar. I bägge fallen bildar räntan och amorteringarna en så stor börda att odlaren icke har möjligheter att bruka gården ordentligt och med framgång. Därför blir en delning av gården i dessa fall slutresultatet av uppgörelsen mellan arvingarna. I några fall kan frågan även lösas genom att gården säljes till gällande pris och köpesumman delas arvingarna emellan. Även i detta fall måste dock köparen betala ett så högt pris att en lönande drift ofta icke är möjlig.

Om man nu genom nya lagstiftningsåtgärder hindrar en obegränsad styckning av en gemensam lägenhet, måste frågan om huru arvingarnas och andra delägares mellanhavanden skall ordnas, bli besvarad. Fråntages dem möjligheten att dela gården och därigenom ordna frågan, återstår endast att hålla den gemensamt, att sälja andelarna åt en av dem, till rampris, om han ej vill betala fullt pris, eller att sälja hela gården. På goda grunder

der kan man förutsätta att resultatet i de flesta fall skulle vara att äganderätten till gården skulle bli gemensam. En dylik samäganderätt å en gård, som bebos av många familjer och som dock icke förmår bereda dem fullt uppehälle och förtjänst, leder givetvis till att lantbruket vansköts och till en allt större fattigdom. Detta inträffar så mycket säkrare om samskiftet familjerna emellan förhindras på det sätt som i offentligheten föreslagits. Ej ens de delägare, vilka skulle hava möjligheter att ordentligt och rationellt sköta sina andelar, kunde få tillfälle härtill utan vore bundna till varandra. De delägare åter, vilka hade möjligheter att skaffa sin utkomst utom gården, skulle ej heller kunna utnyttja dessa utan vore bundna vid gården. Ett dylikt sakernas tillstånd vore givetvis till gagn varken för de enskilda delägarna eller samhället. Att åter hela lägenheten försäljes till en utomstående betyder att den går ur släkten och att man vet att de odalfamiljer, vilka under århundraden hållit samma gård i släkten, bilda kärnan av landets jordägande stam. I dessa familjer lever en stark, djup kärlek till den jordtorva, som de veta att deras föregångare under långa tider odlat, deras släktminne, till vilket århundradens glädje och sorg inom släkten förbundits, och var och en av dem som odla gården känner ett stort ansvar icke endast mot sig själv och sina barn utan även mot de släktled, vilka lämnat åt honom gården att förvalta. I en dylik familj lever en gammal hemkultur, aktningen för gammalminnen och dyrkandet av deras bästa andliga egenskaper är där en naturligt och reell sak. Dessa familjer representera det bästa av vår landsbygd. Deras antal borde samhället försöka att öka.

Vår äldre lagstiftning har också insett betydelsen av att gårdarna hållas i släkten. Den gamla lagen om bördslösen har till väsentlig grad byggts på grundvalen av denna tanke. Men dessutom beviljade lagstiftaren tidigare, då delningsrätten var begränsad, rätt åt innehavare till en större del att mot ett genom värdering bestämt pris lösa in jämväl en mindre del. Denna bestämmelse hade intagits även i ärvdabalkens 12:7 i 1734 års lag. Bestämmelsen angav att en manlig arvinge får inlösa andelarna före en kvinnlig. Om åter flera arvingar funnos, vilkas andelar voro lika stora, bestämdes inlösningsrätten medelst lottdragning. En dylik fordran om inlösen kunde framställas icke endast vid arvskiftet, utan även senare. Då delningsbegränsningen sedermera upphävdes, hava dessa bestämmelser förlorat sin betydelse och fullständigt blivit upphävda. Man kan även säga att dessa bestämmelser icke voro av betydelse under en tid, då stora gårdar talrikt funnos i landet och då anskaffandet av jord åt den obesuttna befolkningen var en brännande fråga på dagordningen. Även i detta avseende är frågan en annan nu, då lägenheterna styckats så, att stora gårdar finnas bara i mycket litet antal och då man är tvungen att börja begränsa delningsmöjligheterna. Då blir det oundvikligt att medels lagstiftningsåtgärder ånyo ordna sådana frågor, som i ovananförda bestämmelse i arvbalken åsyftas. En reglementering av idag måste givetvis vara uppgjord efter nutida fordringar och anpassas efter nyrådande förhållanden.

Då man går att granska frågan om vilka åtgärder som måste tillgripas för ordnande av dessa frågor, bör man först beakta saken med hänsyn till de lägenheter, vilka av myndigheterna förklarats så små att de icke mera kunna delas i flera lantbrukslägenheter. Vill man hålla dessa som lämpliga lantbrukslägenheter för en familj, är den första förutsättningen den att en av arvingarna beviljas rätt att lösa ut de övriga och sålunda få hela gården i sin ägo. I detta fall borde man således utgå ifrån det som varit stadgat i vår tidigare lagstiftning och från det man i stora delar av vårt land utgått ifrån i motsvarande fall. Tillgriper man lagstiftning bör i detalj stadgas i vilken ordning delägarna hava rätt att lösa in de övrigas andelar. I den händelse delägarna vore eniga om att gården bibehålles som gemensam, borde lagstiftaren icke ingripa. Men så snart någon ville bli ägare till hela lägenheten och de övrigas andelar medels delning icke kunde utbrytas, borde man bereda honom möjligheter till att lösa in gården.

Om en av delägarna beviljas rätt att lösa in de övrigas andelar, såsom ovan ~~här~~ anförts, är det ej tillräckligt med beviljandet av denna rätt utan borde även lagstiftaren inskrida då det gäller att bestämma det pris till vilken inlösen kan ske. Då kommer man till den svåra frågan om löse-summans storlek. Motsvarande fråga i den utländska lagstiftningen har ordnats med beaktande av följande omständigheter.

Först och främst har man utgått från det faktum, att om den av arvingarna, som får gården, måste inlösa de övrigas andelar till gängse pris så kan han icke bruka gården med framgång och hållas kvar på den. Därför

x) släkten i sin helhet ökar antalet obesuttna. Detta skulle fortgå oberoende av att - -

har man ansett det som oundvikligt att den av arvingarna som får gården måste bli i tillfälle att lösa ut de övriga till ett pris, som betydligt understiger det gängse priset. Detta har man ansett som moderat även ur medarvingarnas synpunkt, då de skulle komma att få sin del i reda pengar eller värdepapper att användas fritt, varigenom de utan eget arbete få regelbunden ränta å kapitalet och dessutom ofta en högre ränta än vad den får, som övertager gården. En arvinge, som blir utlöst från gården, skulle hava möjligheter till förvärvsverksamhet och dessutom få njuta räntan på sin del av lösesumman för gården. På dessa grunder har man således ansett det möjligt att giva åt en av arvingarna rätt att lösa ut de övriga till ett pris, som icke fullt motsvarar andelarnas gängbara värde. Enligt en del lagar har hela lösesumman bestämts till  $\frac{2}{3}$ , enligt andra till  $\frac{3}{4}$  av gårdens egentliga värde eller också har stummans storlek bestämts till ett belopp, som ligger nära dessa värden och har även bestämts med beaktande av huru skulderna och änkans andel ordnats.

Såsom tidigare framhållits har man hos oss i vidsträckt delar av landet använt sig av seden att en av arvingarna fått lösa ut de övriga till ett pris, som betydligt understigit det gängse priset på gården. Denna sed borde nu medels lagstiftning fås genomförd i alla de fall, då gården icke kan delas arvingarna emellan.

I de fall, då inlösningsrättens innehavare vore i tillfälle att åt medarvingarna utbetala de bestämda andelarna i kontanter eller då enighet uppnåtts om att andelarna kvarstå i lägenheten såsom intecknade amorteringslån, skulle regleringen av utlösningen därmed vara ordnad på ett sätt som vore att rekommendera. Kunde emellertid frågan icke ordnas på detta sätt ~~kan utlösningen~~ borde staten börja med att förmedla inlösningsbeloppen, på samma sätt som vid torpområdenas inlösnings. Bäst vore det ju om staten kunde ordna så att inlösningen skulle ske i kontanter. Skulle detta icke kunna ordnas, borde inlösningen åtminstone till en del ske i obligationer med statens garanti. Detta skulle visserligen betyda en tvångsskuldssättning för jordägarna, och skulle angå såväl den, som blir på gården, som medarvingarna. Detta tvångslån skulle dock tagas för ordnandet av arvingarnas mellanhavanden på ett sätt, som bör anses vara förenligt med bådas fördel. Ett dylikt tvångslån är att betrakta som berättigat såväl ur deras egen som ur samhällets synpunkt.

Enligt våra rättsbegrepp bör änkan vid mannens död få sin giftorätt. Denna rätt borde givetvis garanteras änkan även framdeles, ty det vore ej rätt att med en ny lagstiftning minska de rättigheter, som hon vid gifternas gåendet av äktenskapet förutsatt sig hava. Vid äktenskap efter det den nya lagen trätt i kraft vore det åter ändamålsenligast för strävandena för arvegårdsrättens genomförande att även änkan underkastar sig en begränsning av sina rättigheter på samma sätt som de övriga arvingarna. För den reglementering, som skulle komma i fråga vid inlösen av en lägenhet, vore det nödvändigast att värdering borde ske till gällande pris, från vilket sedermera de avdrag skulle göras, som lagen förutsätter.

Strävandena att bevilja en av arvingarna rätt att inlösa de övrigas andelar avse att garantera åt honom möjligheter till att sköta gården rationellt och att därigenom bibehålla den inom släkten. Detta mål skulle icke nås om lösningsrättens innehavare skulle sälja gården åt en person, som icke har arvegårdsrätt efter honom, ej heller om någon del av en dylik lägenhet skulle säljas på detta sätt. I ett dylikt fall borde medarvingarna beviljas rätt att omedelbart fordra betalning för sina innestående arvdelar. Dessutom borde medarvingarna få rätt att i detta fall jämväl fordra betalt för den del, som räknades inlösningsrättens innehavare till godo vid utlösningen.

Ovananförda reglementering skulle vara obligatorisk på alla de lägenheter, vilka icke kunna delas, och där medels testamente icke annorlunda bestämts. Då detta vore fallet skulle alla dessa gårdar få sin egen prägel, vilken på ett enkelt och klart sätt borde framträda även för en utomstående. Om dessa gårdars speciella natur av arvegårdar skulle stadgas i lag och i jordregistret och lagfarterregistret skulle de antecknas såsom sådana.

Vad ovan anförts har gällt endast sådana lägenheter, vilka man i sak enligt ordning konstaterat vara så små att de icke kunna styckas till flera lantbrukslägenheter. Å dessa gårdar borde man således få tillstånd en obligatorisk ensamärvs rätt samt, i händelse det icke gäller arv utan annars finnes flera ägare, en motsvarande reglering av delägarnas mellanhavanden. För befrämjandet av de ändamål, man åsyftar med dessa stadganden, vore det dock av behovet påkallat att möjliggöra en reg-

lering jämväl å andra mindre jordbruk, vilkas ägare önska en dylik. Även å dessa gårdar kan ett statsstöd vara av behovet påkallat för att hålla dem ostyckade inom samma släkt. Ägarna ha visserligen möjligheter att medels testamente beordra att så skall ske. Det borde dock vara klart att man på denna väg icke kan nå det ovananförda syftet. Ett dylikt testamente borde göras av varje ägare att efterföljas efter hans död och i vårt land, där man sällan, i synnerhet bland allmogen, tillgriper möjligheten att uppgöra ett testamente, vore det mycket svårt att på denna väg uppnå några mera betydelsefulla resultat i frågan. Vill man få en dylik reglering allmänare tillämpad vore det nödvändigt att bereda ett enklare sätt för ägaren än uppgörandet av testamente. Detta möjliggöres genom att låta ägaren antedkna gården i jordregistret såsom arvegård när han det önskar. Frågan om huru stora lägenheter som kan komma i fråga är givetvis öppen för diskussion. Som fordran i detta avseende borde ställas att gården bör vara lantbrukslägenhet eller således en lägenhet, å vilken egentligt lantbruk bedrives. Därtill kunde man med fullt fog förutsätta att dessa stadganden borde utsträckas att omfatta alla småbruk och alla mindre medelstora bruk, förslagsvis till samtliga, vilkas åkerareal är högst 20 och skogsareal högst 50 ha.

#### Allmänna synpunkter.

Hela frågan om ensamärvsrättens ordnande får icke ses som en juridisk utan som en agrar- och socialpolitisk fråga, med det nuvarande tillståndet som bakgrund, då gårdarna styckats i allt för hög grad. Med tanke på den framtida utvecklingen är tillgripandet av åtgärder för en begränsning av denna styckning en nödvändighet om man vill leda förhållandena hos oss in på en rätt bana. Som ovan nämnts är kvarhållandet av gårdarna under århundraden inom släkten ett av de vackraste dragen i vår jordpolitik. Nu, då styckningen fortsatts mycket långt och då effektiva begränsningsåtgärder äro av nöden, är det även nödvändigt att man från samhällets sida giver sitt stöd för att gårdarna kunna hållas inom släkten.

Den världsberömda tyska agrarpolitikern, prof. Max Sering, känd i Finland såsom förmedlare av andelsiden samt genom sina resor och sina föredrag i vårt land, har om det speciella meddriften på ett storbruk framställt några här betydelsefulla tankar. Han framhåller huru ägarna till storbruken i allt högre grad ombildas till kapitalistiska företagare, vilkas verksamhet på lägenheten begränsar sig till den högsta ledningen. Allt kroppsarbete utföres med legd arbetskraft. Förutom företagarlön giver en dylik fastighet jordränta och kapitalränta åt ägaren. Ju mera penningehushållningen blir den förhärskande, i desto högre grad måste man vid arvskiftet utgå ifrån gårdens marknadspris och desto mera börjar jordägaren betrakta sin äganderätt till gården som en penningplacering och blir allt villigare att vid lämpligt tillfälle lämna sin gård.

Denna karaktäristik passar in på storgodsen och förekommer å dessa rätt ofta. På de mindre gårdarna är förhållandet ett annat. Där utför ägaren även kroppsarbete och får sitt uppehälle och sin förtjänst av detta, i en del fall kompletterad med biförtjänstarbete utom lägenheten. En dylik småbrukare har ofta ett mycket intimare förhållande till sin gård än storgodsägaren. Han värderar icke sin ställning och sitt liv efter marknadspriset på gårdens produkter. Hans kynne binder honom vid jordbrukaryrket, hela hans liv och gärning äro förbundna med hembygden, hans förflutna och hans framtidsplaner äro knutna till den jordtorva han fått i arv av sina fäder. För honom är jordbruket icke så mycket ett kapitalistiskt företag utan mera ett behov och ett bevarande av hemkänslan, samtidigt som det innefattar hans möjligheter till uppehälle som en naturlig sak. Förhållandena hava utvecklats i den riktningen att även småbrukarna alltmera börjat räkna med lägenheternas och gårdsdelarnas matematiska värde, samtidigt som de andra faktorerna, vilka ur samhällssynpunkt äro mycket värdefulla, blivit undanskymda. För samhället är det av vikt att stävja denna utveckling.

För uppnåendet av de mål, till vilka man borde sträva, på sätt ovan anförts, utgör arvegårdsinstituts betydelse ett viktigt medel. Om arvegårdsinstitutets betydelse har Sering i sin bok "Om de ekonomiska och sociala följderna av världskriget" framlagt några tankar, om vilka det är skäl att redogöra för i detta sammanhang. Han konstaterar att "den anda som lever bland jordbrukarna och gör dem döva för fördelaktiga försäljningsanbud och framförallt ordnandet av arvskiftena och utbetalningen av arvsdelarna, så att emottagaren av gården har möjligheter att bibehålla den inom släkten, är av större betydelse än förordningar om begränsning av gårdarnas styckning". Sering fortsätter ännu:

"var och en, som vill bibehålla en stark och fri jordägarstam på landsbygden hos folket, måste komma ihåg att skydda allt och hindra förallt stadgandena om arvsrätten, som stärker denna anda och hindrar jorden från att bli en handelsvara och samtidigt hjälper till att hemmet på jordtorvan från släktled till släktled kvarhåller kärleken till hembygden och till det ädlaste av alla yrken". Sering fortsätter: "lyckas detta är det säkert att framtiden tillhör de nationer, vilka leva fria på sin jord."

Till dessa Serings ord finns det intet att tillägga; de uttala på ett utomordentligt sätt de grundtankar det här är fråga om. Vad våra förhållanden beträffar bör endast ytterligare betonas att en sådan reglementering det här skulle bli en fråga om, kan tyckas vara okänd för många. Man bör dock minnas att den grundar sig på en gammal uppfattning hos vårt folk. I egentlig mening är det ingenting nytt. Utvecklingen under de senaste tiderna har visserligen fjärrat en stor del av befolkningen från denna uppfattning, som omhuldas av tidigare släktled. Så mycket viktigare är det att få den nulevande generationen att i största möjliga utsträckning begrunda dessa frågor. Endast på denna väg kan frågan få en lösning, som kan anses vara den bästa såväl från jordägarens som från samhällets synpunkt."

De tvenne lagförslagen, vilka även avtryckts i samma nummer av Lantmannabladet, anser utskottet överflödigt att här införa eller närmare redogöra för utan omnämner endast, att de allmänna synpunkter, som varit vägledande för kommittén, kommit till synes i lagförslagen. Emellertid är det naturligt, att dessa lagförslag, särskilt det om arvegårdar, icke i alla avseenden kan vara ändamålsenligt för landskapet Ålands förhållanden. Ovan sagda gäller särskilt beträffande jordarealerna, vilka ur ren jordbrukarsynpunkt för landskapets vidkommande måhända icke äro lämpliga, men även skärgårdens exeptionella förhållanden påkalla sina modifikationer.

Landskapsnämnden framhåller i sin framställning, att stiftande av lag i berört avseende ligger utanför landstingets kompetens och att en landstingsmotion i ärendet till riksdagen måste ifrågasättas, när initiativet berör ett hela landet gällande lagstiftningsgebit. Härutinnan delar utskottet till fullo landskapsnämndens uppfattning. Emellertid synes frågan vara av sådan vikt, att den fördenskull icke helt och hållet bör avföras från dagordningen, vilket ett godkännande av landskapsnämndens förslag måhända kan medföra. Givetvis kan frågan icke hållas anhängig i landstinget, särskilt som detta nästa gång sammanträder i nyvald sammansättning och alla där anhängiga initiativ på den grund automatiskt förfalla, men enligt utskottets uppfattning synes landstinget böra giva landskapsnämnden i uppdrag att i nedannämnt syfte fortfarande ägna frågan sin uppmärksamhet.

Enligt § 13 i självstyrelselagen äger landstinget rätt att antaga petitionsförslag och motion rörande sådan för landskapet gällande lag,

som hänför sig till de rikets lagstiftande organ förbehållna ärendena, att genpm regeringens försorg föreläggas riksdagen. Detta stadgande har tolkats så, att landstinget icke äger taga initiativ till sådan lagändring, som berör jämväl riket, varemot landstinget ansetts kunna påverka rikets lagstiftning i och för åvägabringande av särlagstiftning rörande Åland i något ämne, som förbehållits rikets lagstiftningsorgan. I detta avseende framhålla medicinalrådet Tollet och lagman Uggla i sina kommentarer till § 13 i självstyrelselagen (lagstiftningen angående självstyrelse för Åland 1930/82) följande: "Syftemålet med landstingets nu berörda initiativrätt synes vara att bereda landstinget möjlighet att med stöd av den lokala sakkännedom, varöver landskapsmyndigheterna förfoga, påverka rikets lagstiftning i och för åvägabringande av särlagstiftning rörande Åland i något ämne, som enligt Ålandslagen är förbehållet rikets exklusiva lagstiftningsmakt. De lagar, som på detta sätt komma till stånd, bliva parrikulära rikslagar. Att landstingets initiativ måste gå ut på åstadkommande av en enbart för landskapet gällande lagstiftning för Åland framgår av ordalagen i åberopade paragraf och särskilt den finska texten ("anomusehdotuksia ja esityksiä maakuntaa koskeviksi laeiksi - - -") samt bestyrkes till fullo av Å.K:s motivering (sid. 25; likaså Erich II sid. 397). Härmed är icke sagt, att initiativet nödvändigtvis behöver utmynna i en fristående lagstiftningsakt; de specialföreskrifter rörande Åland, varom fråga är, kunna likaväl inarbetas i det i ämnet tilläventyrs gällande allmänna lagkomplexet."

Det synes sålunda icke vara omöjligt för landskapet att vid behandlingen i riksdagen av förenämnda tvenne lagförslag få rent åländska sårntressen under omprövning och sådana stadganden i lagarna inrymda, som hava avseende på landskapets särförhållanden.

Hänvisande till ovensagda får utskottet därför för landstinget vördsammast föreslå,

att landstinget ville giva landskapsnämnden i uppdrag att följa med det lagstiftningsarbete i riket, som åsyftar begränsning av rätten att dela jordägenheter, samt att, i händelse särlagstiftning för landskapet i sagda avseende skulle befin-

552

nas nödvändig, inkomma till landstinget med förslag  
till åvägabringande för landskapets vidkommande av  
sådan särslagstiftning.

Mariehamn den 8 december 1937.

På lagutskottets vägnar:

Robert Rosenblad.

Genast beviljas

Närvarande i utskottet: Rob. Rosenblad, Johannes Eriksson, Georg  
Sundman, Johannes Holmberg, Fanny Sundström, Jonatan Sjöblom.